

Frullania bolanderi

Pälsfrullania

Klass: Marchantiopsida, **Ordning:** Jungermanniales, **Familj:** Frullaniaceae, **Släkte:** Frullania (frullanior), **Art:** Frullania bolanderi - pälsfrullania Aust. **Synonymer:**

Kännetecken

Pälsfrullania är en liten blekt, grön till rödbrun bladlevermossa. Skotten är platta men har ofta groddbladsbärande grentoppar som växer rakt ut från underlaget. Dessa ger mossan ett pälslikt utseende. Bladen är överliggande, nästan tvärställda och till basen klivna i två flikar. Övre fliken är mer eller mindre cirkelrund och något större än den undre som är halvklotformig och hjälmlik. På stammen vid basen av bladet sitter vanligen en liten tumliknande bildning (stylus). Stipler är tvådelade upptill. Arten är skildkönad och mycket sällan fertil. Vegetativ förökning med spröda, lätt avfallande groddblad från toppen av utstående grenar är vanlig. Pälsfrullania kan likna hjälmfrullania *F. dilatata* men är spädare samt sällan fertil. Dessutom är bladets undre, blåsliknande flik nästan lika stor som den övre hos pälsfrullanian. Från den samkönade värmlandsfrullanian *F. oakesiana* skiljer den sig genom förekomsten av groddkorn men även på att stylus är bredare, åtminstone två celler bred vid basen.

Utbredning och status

Arten är känd från två lokalområden i Sverige. Det ena är ett område i Värmland (Brattfors, Lungälvsvrinerna). Det andra är en så kallad glup i Uppland (H. Weibull, muntligt). Arten har sin huvudutbredning i det boreala Nordamerika. Därutöver är den funnen i Norge (några fynd), i Ryssland (Uralbergen) och Japan. Den upptäcktes i Sverige först 1986 men i Norge blev den funnen redan 1879 på gråal tillsammans med värmlandsfrullania. Arten är rödlistad även i Norge och finns med på den europeiska rödlistan.

Ekologi

På de svenska lokalerna växer mossan på lövträdstammar, i Värmland på gråal i botten av två djupt nedskurna raviner i en miljö med hög och jämn luftfuktighet. På lokalen i Uppland växer den på hasselstammar intill en glup. Den förekommer på starkt skuggade träd omedelbart invid bäcken och endast på den sidan av trädstammen närmast bäcken. Andra arter som noterades på trädet i Brattfors är värmlandsfrullania *F. oakesiana*, päronulota *Ulota coarctata* och rikligt med krusig ulota *U. crispa*.

Hot

Eftersom endast en lokal är känd och p.g.a. artens specifika krav på luftfuktighet är arten extremt sårbar för alla ingrepp som innebär ändring i lokalklimatet, t.ex. slutavverkning, röjning, gallring eller förändring av vattenföring i bäcken.

Åtgärder

Den enda kända lokalen är idag naturreservat. Skötselplanen för reservatet måste ses över så att hänsyn tas till artens ståndortskrav.

Övrigt

Grolle (1970) hade svårt att tro på Kiærs fynd i Norge från 1879, trots att en riklig och riktigt bestämd kollekt förelåg. Han tvivlade först eftersom han ansåg det näst intill otroligt att en art som enbart var känd från Nordamerika kunde förekomma på en isolerad lokal i Europa. Utländska namn - NO: Pelsblæremose.

Litteratur

Damsholt, K. 2002. Illustrated flora of Nordic liverworts and hornworts. -- Nordic Bryological Society, Copenhagen and Lund

Grolle, R. 1970. Zur Kenntnis der Frullanien in Europa und Makaronesien *Wissenschaftliche Zeitsch. Math.-Nat. Reihe 19*: 307-319.

Hassel, K & Söderström, L. 2008. *Frullania bolanderi* og *Frullania oakesiana* - substrat of forekomst i Värmland och Oslo. *Myrinia* 18(1): 16--22.

Ladyzhenskaja, K. I. & Zinovjeva, L. A. 1964. *Frullania bolanderi*. *Novit. Syst. Pl. Non Vasc. 1964*: 269-275.

Verdoorn, F. 1930. *Frullania Raddi*. In: H. Handel-Mazzetti, *Sympolae Sinicae* 5: 1-60. Wien.

Författare

Tomas Hallingbäck 1998, uppdaterad 2010. © ArtDatabanken, SLU 2010.